

AANBOD GASTLESSEN

UIT DE SOCIALE ECONOMIE

2008 - 2009

versie 1 - november 2008

SOCIALE ECONOMIE op de campus

Beste docent/coördinator,

In het kader van de campagne 'Sociale economie op de campus' kunnen docenten uit het hoger onderwijs ook dit jaar weer beroep doen op een breed aanbod van gastlessen, waarin zowel theorie als praktijkervaring aan bod komen. De gastdocenten die deze lessen geven, werden door Vosec geselecteerd uit het brede werkveld van de sociale economie: collega-ondernemers, onderzoeksinstituten,...

Op dit moment kan u een keuze maken uit meer dan 40 mogelijke gastlessen. Bijna 20 daarvan zijn nieuw voor dit schooljaar. Zo kunnen ook de docenten die eerder al aan de campagne meewerkten, hun gading vinden binnen het aanbod.

In de volgende nieuwsbrieven zullen we dit aanbod nog aanvullen met nieuwe mogelijkheden. **Wie suggesties heeft voor thema's van de gastlessen vanuit de sociale economie kan ze ons doorgeven.** Dan gaan wij gericht op zoek naar een gastdocent daarvoor.

We hebben bewust gekozen voor een breed gamma aan onderwerpen. Het is onze bedoeling om studenten uit heel uiteenlopende opleidingen aan te spreken. Denk dus niet te snel dat u voor uw opleiding geen geschikt thema kan vinden in deze brochure. Sommige lessen zijn trouwens zo opgevat dat ze gedeeltelijk kunnen aangepast worden naargelang de richting waarin ze worden gegeven. Hierdoor is het wel belangrijk dat u op voorhand goed aangeeft welke studenten de gastdocent voor zich zal zien staan. Waar mogelijk kan hij of zij daarop inspelen.

Voor een overzicht van de lessen die plaatsvinden in 2008-2009: www.socialeconomie.be/opdecampus.

Geert Jaspers
Communicatieverantwoordelijke Vosec
geert.jaspers@vosec.be

'Sociale economie op de campus' bestaat al sinds 2005. De bewustmakingsacties tijdens deze drie jaren hebben al heel wat vruchten afgeworpen, zowel binnen de onderwijswereld als binnen de sector van de sociale economie. Dit jaar houden we de sterke punten van de vorige campagnes vast en zetten we nieuwe stappen met het oog op een duurzame inbedding binnnen het hoger onderwijs in de toekomst. Het doel blijft de sensibilisatie van studenten en docenten, naast de globale visibiliteit en het bevorderen van onderzoek en onderwijs rond sociale economie.

Uitgangspunten voor het nieuwe jaar:

- * De campagne wordt gespreid over het hele academiejaar, waarbij beurtelings docenten en studenten worden aangesproken.
- * We willen de brug tussen de sociale economie-initiatieven en de onderwijswereld versterken en op vaste basis uitbouwen.
- * De curriculumopbouw komt centraal te staan, waardoor de verankering van de sociale economie in de lessen binnen een paar jaar verzekerd moet zijn.

'Sociale economie op de campus' komt tot stand met steun van:

Werkwijze en afspraken aanvraag gastles

- > **Minimum 10 deelnemers**
- > **Een gastles aanvragen kan ten laatste tot 31 maart 2009**
- > **De gastlessen kunnen plaatsvinden tussen 15 november 2008 en 31 mei 2009.**

1. Zoek in deze brochure één of meerdere gastlessen die u aan bod wil brengen.
2. Bepaal wanneer deze lessen kunnen doorgaan (welk tijdstip in de week, welke periode in het jaar).
3. Vul bijgevoegd aanvraagformulier in het stuur het naar Vosec, info@vosec.be, Vooruitgangstraat 333 bus 11, 1030 Brussel. Doe dit zo snel mogelijk. Hoe sneller de aanvraag, hoe meer kans dat er een gastdocent beschikbaar is.
4. Sander Vanhellemont van Vosec neemt contact op met de gastdocent om een afspraak te maken.
5. U krijgt zo snel mogelijk antwoord van Vosec welke data mogelijk zijn.
6. Eens de afspraak gemaakt, verloopt het contact verder rechtstreeks tussen de school en de gastdocent. Vergeet niet om nog eens op een rij te zetten:
  - * plaats (adres + lokaal), uur, welke parkeermogelijkheden
  - * welke richting, grootte van de groep, aard van het lokaal, 'setting'
  - * bevestiging van het gevraagde materiaal (meestal PC + beamer)
7. Zorg ervoor dat de gastles ook voor uw studenten goed gekaderd is. Hiervoor kan u de beschrijving van de les in deze brochure gebruiken. Geef alle studenten die de les volgen vooraf het 'ABC van de sociale economie' (op te vragen bij Vosec).
8. U dient de gastdocent niet te vergoeden. Een bedankje kan natuurlijk nooit kwaad.

Overzicht gastlessen per thema

		Algemeen	Communicatie, marketing en verkoop	Financieel beleid en boekhouden	Gelijkheid van kansen	Milieu en duurzaamheid	Noord-Zuid	Organisatieontwikkeling en kwaliteit	Personeelsbeleid
Arbeidszorg	Mieke Frans, Bestuurssecretaris sociale economie provincie Vlaams-Brabant	X							X
Balanced Scorecard in De Loods	Jan Ghijselen, Algemeen directeur De Loods							X	
Competentiemanagement	Tine Blondeel, HR-Consulent Mentor consult								X
Competentiemanagement met kansengroepen	Inge Laperre, Stafmedewerker Samenwerkingsverband SocialeTewerkstelling (SST)								X
Coöperatief ondernemen: alternatief of een alternatief	Jim Williame, Ecopower Relinde Baeten, Ecopower	X						X	
Coöperatief ondernemen in de socialprofitsector	Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen	X						X	
Coöperatieven in Afrika: potentieel voor sociaal-economische ontwikkeling	Ignace Pollet, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven						X		
CVBA versus NV en BVBA	Christine Mathieu, bedrijfsjurist Cera Kristof Van Gestel, bedrijfsjurist Cera							X	
De lokale openbare sector in perspectief	Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven	X						X	X
Duurzame ontwikkeling: nieuwe dilemma's voor sociaal beleid	Jan De Smedt, secretaris Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling					X			
Fietsen, daar maken wij een punt van!	Gunter De Baerdemaeker, afgevaardigd bestuurder Mobiel Jos Vandikkelen, directeur Velo Sabine Baptist, directeur Basis		X			X		X	
Financieringsinstrumenten voor de sociale economie	Frans Heyman, kredietconsulent Hefboom			X					

		Algemeen	Communicatie, marketing en verkoop	Financieel beleid en boekhouden	Gelijkheid van kansen	Milieu en duurzaamheid	Noord-Zuid	Organisatieontwikkeling en kwaliteit	Personeelsbeleid
Flexibele arbeidsorganisatie -Kwaliteit van de Arbeid	Nadja Vananroye, Algemeen directeur Buurtdienst ISIS Ruth Claes, verantwoordelijke regionale diensten Buurtdienst ISIS								X
Groeipotentieel voor individuele en maatschappelijke dienstverlening in de lokale diensteneconomie	Gert Van den Broeck, onderzoeker Studiecentrum Lokaal Sociaal en Lokaal Economisch Beleid (Katholieke Hogeschool Kempen)							X	
Het veelkleurige palet van de verzorgingsstaat in de sociale economie	Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven	X							
Hoe profit kan je de non-profit managen?	Rik Oplichtenbergh, directeur De Kringwinkel Zuiderkempen							X	
Impactmeting van 'sociale investeringen'	Adviseurs van Hefboom, adviesbureau en solidaire financier in de sociale economie	X						X	
Inleiding coöperatief ondernemen	Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen	X							
Inleiding sociale economie	Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau	X							
Innovatie als stuwende kracht voor een groeiende tewerkstelling van de sociale economie in West-Vlaanderen	Ilse Van Houtteghem, coördinator sociale economie POM West-Vlaanderen	X						X	
Kwaliteitszorg en organisatieontwikkeling in kringloopcentra en werkbedrijven	Jürgen Blondeel, begeleider kwaliteitszorg KOMOSIE vzw, Koepel van Milieuondernemers in de Sociale Economie							X	
Lokale diensteneconomie	Johan Dejonckheere, consultant Mentor consult							X	
Manpowerplanning als HR-instrument voor de sociale economie?	Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven								X
Marktniches en uitdagingen voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen	Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen Eva Deraedt, onderzoeker HIVA - KU Leuven	X	X	X				X	X

		Algemeen	Communicatie, marketing en verkoop	Financieel beleid en boekhouden	Gelijkheid van kansen	Milieu en duurzaamheid	Noord-Zuid	Organisatieontwikkeling en kwaliteit	Personeelsbeleid
Metten is weten: een satellietrekening voor de socialprofitsector	Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven								
Metten is weten: sociaal en coöperatief ondernemen in kaart gebracht	Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen Eva Deraedt, onderzoeker HIVA - KU Leuven	X	X	X				X	
Microfinanciering en coöperaties	Kurt Moors, coördinator BRS Bert Opdebeeck, coördinator microverzekeringen BRS			X					
Reïntegratie van mensen met een verslavingsprobleem via werk in sociale werkplaats De Sleutel	Guido Maertens, Afdelingshoofd Sociale Werkplaats De Sleutel Gent				X				X
Sociaal en coöperatief ondernemen: issues in financieel beleid en boekhouden	Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen			X					
Sociale economie: een alternatief voor onze huidige economie?	Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau	X		X					
Sociale economie: een inleiding	Caroline Gijssels, Onderzoekleider HIVA - KU Leuven Eva Deraedt, onderzoeker HIVA - KU Leuven	X							
Sociale economie financieel bekeken	Bernard Fornoville, directeur Trividend Les Verhamme, kredietanaliste Trividend								
Sociale economie in Afrika: verenigingen in de gezondheidszorgsector	Bénédicte Fonteneau, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven						X		
Sociale economie vanuit de ervaring bij fietsbedrijf Velo	Jos Vandikkelen, Directeur Velo	X						X	
Sociale noodzaak en sociale kosten-batenanalyse van beschutte werkplaatsen	Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven	X						X	X
Strategisch management: de social audit	Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau							X	

		Algemeen	Communicatie, marketing en verkoop	Financieel beleid en boekhouden	Gelijkheid van kansen	Milieu en duurzaamheid	Noord-Zuid	Organisatieontwikkeling en kwaliteit	Personeelsbeleid
Strategisch management in sociale werkplaats De Loods	Jan Ghijselen, Algemeen directeur De Loods							X	
Van droom naar realiteit: het nut van een ondernemingsplan	Adviseurs van Hefboom, adviesbureau en solidaire financier in de sociale economie			X					
Vennootschapsrecht: de Vennootschap met Sociaal Oogmerk	Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau							X	
Verschillen en gelijkenissen tussen de 'harde' en de 'zachte' sector	Rik Oplichtenberg, directeur De Kringwinkel Zuiderkempem	X						X	
Welvaartsimplicaties van een alternatieve financieringsbasis van de sociale zekerheid	Bart Capéau, Onderzoeker HIVA - KU Leuven	X							
Werkloosheid en armoede	Dr. Carmen Mathijssen, Cera programma coördinator Armoede en Sociale Uitsluiting én vrijwillig onderzoeksmedewerkster KULeuven Sociaal-Culturele en Arbeidspedagogiek	X			X				

Fiches gastlessen

Arbeidszorg

nieuw in 2008-2009

Arbeidszorg kan beschouwd worden als de meest recente vorm van sociale tewerkstelling. Via arbeidszorg bieden diverse organisaties arbeidsmatige activiteiten aan personen die o.w.v. persoon- of maatschappijgebonden redenen, niet (meer) kunnen werken onder een arbeidscontract in het reguliere of beschermende tewerkstellingscircuit. Mensen die een te grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en niet in een sociale of beschutte werkplaats terecht kunnen, stappen in een (onbezoldigde) arbeidsovereenkomst. Door het aanbieden van arbeidsmatige activiteiten binnen een productieve of dienstverlenende werkomgeving wil arbeidszorg de kansen op maatschappelijke (re)integratie en participatie bevorderen en het recht op arbeid voor alle personen garanderen.

In deze gastles wordt toegelicht wat arbeidszorg precies is en hoe dat in de praktijk werkt. Daarnaast wordt deze vorm gesitueerd binnen het geheel van de sociale economie.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Mieke Frans, Bestuurssecretaris sociale economie provincie Vlaams-Brabant

Balanced Scorecard in De Loods

De Loods in Aalst wil de tewerkstelling van kansengroepen combineren met een degelijke bedrijfswerking: tevreden klanten, tevreden werknemers. De Loods is erkend als sociale werkplaats, arbeidszorgproject, verkoper van hoeveproducten en bio-boerderij onder biogarantie.

In deze gastles wordt ingegaan op het nut en de implementatie van de Balanced Scorecard in De Loods. Het proces wordt geschetst vanaf het plan en de aanzet tot de uitwerking en de resultaatmetingen.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Jan Ghijselen, Algemeen directeur De Loods

> www.misec.be/content.aspx?art=236

> www.misec.be/content.aspx?!=001.001.004

Competentiemanagement

Mentor consult adviseert en ondersteunt organisaties in hun groei naar professionaliteit. Binnen een ruim aanbod op vlak van sociaal-economische bedrijfsvoering, hebben zij een sterke expertise op vlak van competentiegericht personeelsbeleid. De inhoud van het gastcollege situeert zich in dit domein.

In eerste instantie wordt het theoretische kader van competentie management toegelicht (competentie-analyse, competentie-meting en competentie-ontwikkeling). Daarnaast wordt ingegaan op de implementatie hiervan in de praktijk.

Thema's:

- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer + flip chart + projectie DVD

Lesgever:

Tine Blondeel, HR-Consulent Mentor consult

Competentiemanagement met kansengroepen

Werken aan competentie management bij medewerkers met minder mogelijkheden is niet altijd evident. Het vergt een eigen kijk en vaak een heel eigen aanpak. Daarom werd in 2000 gestart met het professionaliseren van het personeelsbeleid in de sociale werkplaatsen. Na een verkenningsperiode en studiewerk naar bestaande methodieken schreef de sector een methodiek uit: 'competentiemanagement met kansengroepen'.

Een goed uitgebouwd personeelsbeleid is één van de criteria voor het creëren van succesvolle tewerkstelling met kansengroepen. Competentiemanagement brengt een bepaalde visie tot leven en zorgt voor een geïntegreerd personeelsbeleid. Dit maakt dat de visie, missie en strategische doelen van de organisatie in verbinding staan met de HR-processen, zoals het aanwervingsbeleid, opleidingsplanning, functionerings- en evaluatiegesprekken en individuele werkpunten zoals attitudetraining. Bovendien biedt het competentie management een structuur om te werken met de mogelijkheden van de medewerkers. Veel bedrijven zijn zich daar ook bewust van en implementeren de strategie volop. Vaak vergeten ze dit echter ook te doen bij de uitvoerende profielen, terwijl dit bij hen wellicht het meeste effect heeft...

In deze gastles bieden we een aantal concepten aan, lichten we toe wat eigen is aan competentie management bij kansengroepen, kaderen we het binnen een ruimer strategisch beleid en reiken we een stappenplan aan om dit te implementeren.

Thema's:

- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Inge Laperre, Stafmedewerker
Samenwerkingsverband SocialeTewerkstelling (SST)

> www.expertisepunt.be/node/283

Coöperatief ondernemen: alternatief of een alternatief

In deze les wordt ingegaan op 1 centrale vraag: Kan een waardegedreven onderneming economisch succes boeken en kan zij dat verankeren bij groei?

De vraag wordt door de gastdocenten benaderd vanuit hun ruime ervaring bij Ecopower en binnen het netwerk van mens- en milieuvriendelijke coöperaties (Coopkracht).

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Jim Williame**, Ecopower
- **Relinde Baeten**, Ecopower

Coöperatief ondernemen in de socialprofitsector

nieuw in 2008-2009

Het is ondertussen meer dan 150 jaar geleden dat de eerste coöperaties werden opgericht om de levensstandaard van arbeiders en boeren te verbeteren. De jongste jaren begint men de coöperatie opnieuw te ontdekken als instrument om economische activiteiten te combineren met sociale doelstellingen. In dit college belichten we de rol die coöperaties spelen binnen het activiteitspectrum van de *social-profit* in een internationaal kader. Meer bepaald gaan we in op voorbeelden uit de gezondheidszorg, de welzijnssector, het onderwijs, de socioculturele sector en de sociale inschakelingseconomie. We ontleden de motivering om deze activiteiten op coöperatieve wijze te organiseren, maar ook de uitdagingen en knelpunten hierbij. Vervolgens staan we stil bij de vraag of dit alles ook voor Vlaanderen een interessant alternatief kan bieden.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU
Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen

Coöperatieven in Afrika: potentieel voor sociaal- economische ontwikkeling

nieuw in 2008-2009 maximum 1 uur

Coöperatieven werden in Afrika opgericht door de blanke kolonisator, maar hebben naderhand hun eigen geschiedenis geschreven. Momenteel wordt vanuit de Internationale Arbeidsorganisatie onderzoeksmatig en aan de hand van proefprojecten nagegaan hoe deze sector gerevitaliseerd kan worden. Door zijn grote bereik kan de coöperatieve sector immers in principe een 'drager' worden voor allerlei socio-economische campagnes, zoals waardig werk, gendergelijkheid, preventie van HIV/AIDS, enz. Vanuit een momenteel lopend onderzoek kunnen we in dit college ingaan op een aantal weinig gekende doch relevante gegevens rond coöperatieven, alsook rond knelpunten in het heropbouwen van een daadwerkelijke coöperatieve beweging. Zijdelings kunnen enkele heersende dilemma's in het domein van ontwikkelings-samenwerking en armoedebestrijding aan bod komen (discussie omtrent doelgroepen, bestaande versus nieuwe instituties, enz.).

- de kwantitatieve betekenis van coöperatieven in Afrika
- wat doen coöperatieven in Afrika?
- problemen en sterkten van coöperatieven
- de relatie tussen coöperatieven en de overheid
- Noord-Zuid interactie binnen de coöperatieve beweging
- coöperatieven als motor voor ontwikkeling

Thema's:

- **Noord-Zuid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Ignace Pollet, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven.

CVBA versus NV en BVBA

nieuw in 2008-2009

Waarin onderscheid een CV(BA) zich van een andere ondernemingsvorm?

Waarom kiezen bedrijven er voor om CV te worden en bijvoorbeeld geen NV of BVBA?

Deze gastles heeft aandacht zowel voor de "klassieke coöperatieve principes" als voor de juridische aspecten.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Christine Mathieu**, bedrijfsjurist Cera
- **Kristof Van Gestel**, bedrijfsjurist Cera

De lokale openbare sector in perspectief

Lokale overheden (gemeenten, OCMW's en provincies) vormen een belangrijke speler in de sociale economie. Dit college brengt deze lokale openbare sector in perspectief, zowel in termen van tewerkstelling als van activiteitsdomeinen en financiering. Hierbij wordt de positie van de lokale openbare sector in kaart gebracht ten aanzien van andere overheden, de non-profitsector en de for-profitsector, en worden de belangrijkste evoluties en uitdagingen nader toegelicht. Wat de tewerkstelling betreft is de informatie bij de RSZPPO een perfecte informatiebron voor deze lokale sectoren, wat toelaat zich een beeld te vormen van de huidige situatie, zowel in de tijd, tussen lokale overheden en gewesten, als binnen de voorzieningen. Een voorbeeld in detail kan gegeven worden voor de ziekenhuissector en de rusthuissector.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**
- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven

Duurzame ontwikkeling: nieuwe dilemma's voor sociaal beleid

vanaf 1/2/2009

Duurzame ontwikkeling dwingt het sociaal beleid rekening te houden met meer dilemma's, omdat het de belangen van de huidige en toekomstige generaties integreert in de beleidskeuzes. Daarbij is de vraag of de invulling van menselijke behoeften vandaag op een houdbare wijze gebeurt.

In de les wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- Duurzame ontwikkeling als concept
- De onderbelichte sociale dimensie
- *Governance* en duurzame ontwikkeling
- Cases: "trilemma's" voor het sociaal beleid

Thema's:

- Milieu en duurzaamheid

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Jan De Smedt, secretaris Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling

Fietsen, daar maken wij een punt van!

nieuw in 2008-2009

Toen de eerste fietspunten in 2007 hun deuren openden, kon men gerust spreken van een vliegende start. De goed uitgebouwde fietsondernemingen binnen de sociale economie hadden, dankzij hun jarenlange ervaring, de nodige ruimte en capaciteit om zonder aarzelen mee te stappen in dit nieuwe avontuur. Niet alleen hebben ze hun eigen fietspunten op poten gezet, maar ze zijn ook van bij de start beginnen bouwen aan een collectief draagvlak.

Vanuit hun pioniersrol zijn deze ondernemingen erin geslaagd om een eigen, nieuwe niche te ontwikkelen binnen de sector sociale economie. Het model van ondernemingschap en de visie van deze eerste groep van fietspunten kunnen inspirerend werken voor toekomstige starters.

In deze gastles schetst één van deze pioniers hoe dit proces werd aangepakt en welke rol zij daar zelf in speelden. Een heel concreet verhaal hoe toekomstdromen en -plannen stap voor stap werkelijkheid werden. Hoe de uitbouw van een sector en die van individuele ondernemingen hand in hand gaan.

Thema's:

- Marketing en communicatie
- Organisatieontwikkeling

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Gunter De Baerdemaeker**, afgevaardigd bestuurder Mobiel
- **Jos Vandikkelen**, directeur Velo
- **Sabine Baptist**, directeur Basis

Financieringsinstrumenten voor de sociale economie

nieuw in 2008-2009 vanaf 1/3/2009

De solidaire financiers bieden een ruim aanbod aan financieringsproducten. Ze vormen een belangrijk steunmechanisme van de sociale economie in Vlaanderen. In deze gastles wordt enerzijds ingegaan op de uitgangspunten van de solidaire financiers: waarom een eigen financieringskanaal?

Daarnaast worden heel concreet de producten overlopen die de financiers aanbieden, met de nadruk op de maatschappelijke relevantie en de toepassing binnen de sociale economie:

- investeringskredieten
- bedrijfskapitaalkredieten
- overbruggingskredieten
- borgstellingen en obligatieleningen
- achtergestelde leningen
- kapitaalparticipaties (risicokapitaal)
- solidaire lening: kredieten voor starters uit kansengroepen

Thema's:

- Financieel beleid en boekhouden

Praktische afspraken:

PC + Beamer

Lesgevers:

Frans Heyman, kredietconsulent Hefboom

Flexibele arbeidsorganisatie - Kwaliteit van de Arbeid

In deze gastles behandelen we de methodiek van sociale arbeidsflexibiliteit: de voorwaarden, de voor- en nadelen en de kritische succesfactoren.

Deze methodiek is ontstaan vanuit de praktijk van een buurt- en nabijheidsdienst aanvullende thuishulp. Er worden voortdurend linken gelegd met de praktijk van de sociale economie. Zo komt Kwaliteit van de Arbeid aan bod via een zeer sociaal personeelsbeleid en individueel gericht werken (job op maat).

Tot slot kijken we naar deze methodiek door de bril van verschillende audits (HIVA, UA, VOSEC, Flora, Syntra, ESF, KBS,...).

Thema's:

- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer + hand-outs te kopiëren door de school

Lesgevers:

- **Nadja Vananroye**, Algemeen directeur Buurtdienst ISIS ([enkel vanaf 10/4/2009](#))
- **Ruth Claes**, verantwoordelijke regionale diensten Buurtdienst ISIS

Groeipotentieel voor individuele en maatschappelijke dienstverlening in de lokale diensteneconomie

In dit college worden de economische mogelijkheden van de buurt- en nabijheidsdiensten (lokale diensteneconomie) belicht. Deze diensten vullen nu reeds een betekenisvol deel in van de dienstverlenende sector, en hebben nog groeipotentieel. Ondanks het gebrek aan structurele financiering hebben deze initiatieven de afgelopen jaren hun meerwaarde weten te bewijzen. Hun inspelen op behoeften die niet of slechts gedeeltelijk worden bevredigd, kan nieuwe hefbomen vormen om duurzame tewerkstelling en competentieontwikkeling te creëren bij de doelgroepwerknemers.

In deze les wordt de focus gelegd op individuele en maatschappelijke dienstverlening, zoals welzijnsvoorzieningen en zorgtaken voor ouderen. Het identificeren van taken, omkaderd door de juiste financieringsmodaliteiten, legt nieuwe opportuniteiten bloot voor de sector van de lokale diensteneconomie in Vlaanderen.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Gert Van den Broeck, onderzoeker Studiecentrum Lokaal Sociaal en Lokaal Economisch Beleid (Katholieke Hogeschool Kempen)

Het veelkleurige palet van de verzorgingsstaat in de sociale economie

De visie op sociale economie beperkt zich in de hoofden van veel mensen vaak tot sociale inschakelingseconomie (de socio-professionele inschakeling van kansengroepen). In dit college nemen we een breder perspectief in, en beschouwen we de verzorgingsstaat in al haar facetten als een deel van de sociale economie. Concreet kan dieper worden ingegaan op thema's als:

- gezondheidszorg en ouderenzorg
- welzijnszorg
- de pensioenproblematiek
- sociale en fiscale fraude

In eerste instantie worden deze thema's benaderd vanuit een economisch perspectief (tewerkstelling, financieringsstromen, output, etc.).

Thema's:

- **Algemeen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven

Hoe profit kan je de non-profit managen?

enkel na 1/1/2009

De doelstellingen van een profit-organisatie verschillen fundamenteel van de doelstellingen van een non-profit-organisatie. Het verschil is 'de winst' en wat met die winst gebeurt.

Het management van beide organisatievormen vertoont in de praktijk stevige verschillen, maar hoeft dit zo te zijn?

- Kan je een non-profit organisatie even professioneel leiden en sturen als een profit-organisatie?
- Hoe hard kan je zijn in de realisatie van de doelstellingen van een zacht bedrijf?

In de gastles wordt op deze vragen ingegaan vanuit de concrete (ook internationale) ervaringen van De Kringwinkel Zuiderkempem in de recyclagesector.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

Beamer

Lesgever:

Rik Oplichtenbergh, directeur De Kringwinkel Zuiderkempem

Impactmeting van 'sociale investeringen'

Tewerkstellingsprojecten, beschutte werkplaatsen, integratie van allochtonen... Het zijn initiatieven met duidelijke maatschappelijke doelstellingen zoals het (opnieuw) integreren van personen in de maatschappij. Dergelijk projecten worden vaak gezien als een kost voor de maatschappij: een "noodzakelijk kwaad" om onze welvaartstaat te behouden. Door middel van "impactmeting" gaat men deze projecten interpreteren als investeringen. Een investering (bv. een verbeterde gezondheidssituatie of het aanbieden van een zinvolle job) die waarde kan creëren voor onze maatschappij en kan uitgedrukt worden in euro's. Een boeiende gastles die een aantal zaken eens op zijn kop zet, en kritische vragen en discussie uitlokt.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + Beamer + flip chart

Lesgevers:

Adviseurs van **Hefboom**, adviesbureau en solidaire financier in de sociale economie

Inleiding coöperatief ondernemen

In dit college geven we een inleiding tot coöperatief ondernemen. Wat is coöperatief ondernemen, en waarom doet men dit? In welke domeinen van onze economie doet men aan coöperatief ondernemen? Welke vormen van coöperatief ondernemen komen we in België tegen? Maar ook: welke zijn de uitdagingen en de knelpunten van deze manier van ondernemen, en vooral: op welke hedendaagse problemen kan coöperatief ondernemen een antwoord bieden?

Op deze vragen geven we een overzichtelijk antwoord, met een mix aan inzichten uit zowel theorie als praktijk. We zorgen daarbij ook voor een situering van het coöperatief ondernemen binnen de sociale economie en ten aanzien begrippen zoals Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

Thema's:

- **Algemeen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen

Inleiding sociale economie

De sociale economie bestaat uit een grote verscheidenheid aan ondernemingen: mens- en milieuvriendelijke coöperaties, sociale werkplaatsen, beschutte werkplaatsen, kringloopcentra, dienstchequebedrijven, lokale diensteneconomie, invoegbedrijven... Allen realiseren ze via hun economische activiteiten een aantal maatschappelijke doelstellingen. In deze gastles leert u de verschillende werkvormen kennen. Ook wordt het begrip 'sociale economie' en de relatie met de reguliere economie verduidelijkt.

Thema's:

- **Algemeen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau

Innovatie als stuwende kracht voor een groeiende tewerkstelling van de sociale economie in West-Vlaanderen

nieuw in 2008-2009 enkel na 1/4/2009

West-Vlaanderen presteert uitstekend op het gebied van tewerkstelling voor kansengroepen. Dit blijkt uit de studie 'Tewerkstellingsinitiatieven voor kansengroepen in West-Vlaanderen, cijfermateriaal 2003-2007', uitgevoerd door de POM West-Vlaanderen. In 2007 stelde de sociale economie in West-Vlaanderen 18.778 personen uit kansengroepen tewerk. Het aandeel tewerkgestelde kansengroepen in West-Vlaanderen maakt 21,7% uit van het totaal voor het Vlaamse Gewest. De tewerkstelling in de sociale economie steeg de afgelopen vijf jaar in West-Vlaanderen met 59,2%.

Innovatie is een belangrijke factor om tot een groeiende tewerkstelling te komen. Om het innovatiepotentieel in de bedrijven van de sociale economie te verhogen, werd een pilootproject opgestart in de regio Westhoek-Oostende. De West-Vlaamse sociale economie als voorbeeld voor Vlaanderen? Het pilootproject kent een provinciaal verlengstuk en krijgt navolging in het project 'Thematische innovatiestimulering' voor alle Vlaamse beschutte en sociale werkplaatsen.

Ilse Van Houtteghem licht de details van de studie toe, en de evoluties die ze op het terrein kan waarnemen. Ze schetst de rol die innovatie kan spelen in het verhogen van de tewerkstelling voor kansengroepen.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Ilse Van Houtteghem, coördinator sociale economie POM West-Vlaanderen

> www.pomwvl.be/site/index.php?p=news/31

Kwaliteitszorg en organisatieontwikkeling in kringloopcentra en werkbedrijven

Kwaliteitszorg is niet de meest sexy uitdaging voor een organisatie. Toch is het een belangrijke voorwaarde om als organisatie te blijven bestaan. Ook voor de overheid wordt kwaliteitszorg meer en meer een erkenningsvoorwaarde. De kringloopcentra werken al enkele jaren aan organisatieontwikkeling op basis van het Europese EFQM-model. Dit doen ze net iets anders dan de reguliere economie. De kern van een organisatie in de sociale economie is immers niet enkel het produceren van goederen of diensten, het begeleiden van medewerkers is een evenwaardig doel op zich. Deze gastles vertelt het praktijkverhaal van kringloopcentra en haar ondersteunende koepel KOMOSIE.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Jürgen Blondeel, begeleider kwaliteitszorg KOMOSIE vzw, Koepel van Milie ondernemers in de Sociale Economie

Lokale diensteneconomie

In deze gastles wordt uitvoering ingegaan op de lokale diensteneconomie. Dit alles doorspekt met praktijkvoorbeelden uit de provincie West-Vlaanderen.

- Wat is lokale diensteneconomie? Definitie, doelstellingen, typische kenmerken, voorbeelden...
- Situering binnen de werkwinkel (2de pijler) en het ruime werkveld van de sociale economie;
- Historiek en evolutie: van experimenteren met buurt- en nabijheidsdiensten tot het decreet lokale diensteneconomie;
- Geïntegreerd werken op basis van het klaverbladmodel;
- De rol van lokale besturen.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer + flip chart

Lesgever:

Johan Dejonckheere, consultant Mentor consult

Manpowerplanning als HR-instrument voor de sociale economie?

De sociale economie mag dan wel een sterke groei kennen, deze groei zal zich maar op duurzame wijze kunnen consolideren wanneer er voldoende aandacht gegeven wordt aan de mate waarin de betrokken sectoren in staat blijven om geschikt personeel te vinden. In dit college stellen we manpowerplanning voor als een instrument om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor specifieke sectoren te modelleren en te anticiperen op toekomstige evoluties (cf. vergrijzing, uitstroom in het onderwijs, enz.). Manpowerplanning is immers arbeidsmarktanalyse, zorgplanning en onderwijsplanning. Deze methodologie werd in het verleden reeds toegepast op sectoren als zorg voor personen met een handicap, ouderenzorg, gezinszorg, kinderopvang, gezondheidszorg en de socioculturele sector. Beroepen als verpleegkundige, verzorgende, maatschappelijk werk, opvoeder, worden in meer of minder detail besproken. Een ruimere toepassing van dit instrument voor andere deeldomeinen van de sociale economie is denkbaar.

Thema's:

- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven

Marktniches en uitdagingen voor de sociale inschakelings-economie in Vlaanderen

nieuw in 2008-2009

In dit college geven we, naast een bondige profielschets, een overzicht van de bestaande marktniches binnen de sociale inschakelings-economie en de leefbaarheid ervan. We belichten daarbij zowel interne uitdagingen (commercieel beleid, personeelsbeleid, financieel beleid) als externe uitdagingen (globalisering, technologische vooruitgang, wetgevend kader).

Thema's:

- **Algemeen**
- **Communicatie, marketing en verkoop**
- **Financieel beleid en boekhouden**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**
- **Personeelsbeleid**
- **Productie en technologie**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Wim Van Opstal**, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen
- **Eva Deraedt**, onderzoeker HIVA - KU Leuven

Meten is weten: een satellietrekening voor de socialprofitsector

De *social-profit*sector (gezondheidszorg, welzijnszorg, de socioculturele sector,...) wordt gekenmerkt door een zeer verscheiden aanbod, zowel vanuit de publieke sector als vanuit de non-profit en de for-profit sector. De institutionele en administratieve inbedding van deze sectoren, en de daaruit voortvloeiende structuur aan financieringsstromen zijn dan ook vrij complex. Wie financiert welke instellingen voor welke soort van activiteiten, dat is de informatie die een satellietrekening in beeld wenst te brengen. Dit college geeft een inleiding in het meten van deze stromen door middel van satellietrekeningen. Internationale standaarden (OESO, VN, Eurostat) rond het opstellen van zulke rekeningen werden recent nog vertaald naar de Vlaamse en Belgische situatie, waarbij de herkenbaarheid voor de betrokken sectoren centraal staat. Dit college geeft dan ook een verhelderend overzicht van de rijkdom van deze sectoren in termen van verscheidenheid aan activiteiten en betrokken actoren. Tevens geven de satellietrekeningen een perfect beeld van de betrokken sectoren in termen van de nationale rekeningen, waarvan zij de 'satelliet' zijn.

Thema's:

- **Communicatie, marketing en verkoop**
- **Financieel beleid en boekhouden**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven

Metten is weten: sociaal en coöperatief ondernemen in kaart gebracht

nieuw in 2008-2009 vanaf 1/2/2009

Begrippen als sociale economie en coöperatief ondernemen hebben de jongste jaren steeds meer aandacht gekregen in de media. Hoewel iedereen wel een idee heeft waarover het gaat, blijft een concrete voorstelling ervan vrij vaag in de hoofden van velen. In dit college staan we stil bij indicatoren die deze deeldomeinen van onze economie in kaart brengen, zowel op macro-economisch vlak als op niveau van de ondernemingen.

Op macro-economisch vlak beantwoorden we vragen zoals:

- Hoe baken je deze deeldomeinen van onze economie af?
- Hoe groot zijn deze domeinen in termen van tewerkstelling en omzet?
- Hoeveel subsidies vloeien er naartoe?
- Hoe performant zijn deze ondernemingen?
- Wie zijn de werknemers in deze ondernemingen?
- En hoe meet je dit alles in hemelsnaam?

Op ondernemingsniveau werpen we een licht op de meting van de mate waarin men aan sociaal, coöperatief of maatschappelijk verantwoord ondernemen doet. We ontleden daarbij de wildgroei aan labels, indexen en erkenningen die hieruit voortvloeit, en de knelpunten die opduiken bij de constructie ervan.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Communicatie, marketing en verkoop**
- **Financieel beleid en boekhouden**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Wim Van Opstal**, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen
- **Eva Deraedt**, onderzoeker HIVA - KU Leuven

Microfinanciering en coöperaties

nieuw in 2008-2009

2006. Een bankier uit Bangladesh wint de Nobelprijs voor de Vrede! Vindt u dat ook op het eerste zicht ook een vreemde combinatie? Het was professor Yunus, de bankier van de armen, die met zijn Grameenbank deze prijs in de wacht sleepte. Nieuw zou u denken? Toch niet helemaal. Meer dan honderd jaar geleden geloofde burgemeester Raiffeisen al in de mogelijkheden van arme mensen. Zijn coöperatief banksysteem inspireert nog steeds. Bent u nieuwsgierig? De Belgische Raiffeisenstichting geeft u graag een inzicht over de actualiteit in de sector van microfinanciering en microverzekeren.

Thema's:

- **Financieel beleid en boekhouden**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Kurt Moors**, coördinator BRS
- **Bert Opdebeeck**, coördinator microverzekeringen BRS

Reïntegratie van mensen met een verslavingsprobleem via werk in sociale werkplaats De Sleutel

nieuw in 2008-2009

Sociale Werkplaats De Sleutel neemt een speciale plaats in binnen het landschap van de sociale economie. Zij werkt namelijk als enige met en voor mensen met een verslavingsprobleem, specifiek met gebruikers van illegale drugs. Werk is voor De Sleutel een middel om de doelgroep te helpen reïntegreren in de maatschappij. Het is immers zo dat de meeste druggebruikers zich tijdens hun periode van gebruik aan de zijkant van de maatschappij hebben geplaatst, en het is niet evident om opnieuw een positie in die maatschappij te verkrijgen.

Volgende onderwerpen komen aan bod:

- Reïntegratie via werk:
  - Het waarom van een project in de sociale economie voor De Sleutel
  - Doelstellingen en visie
- Trajectdenken:
  - Werken met cliënten aan groei
  - Hoe ziet zo'n traject er uit?
  - Koppeling met het economische
- Resultaten van De Sleutel

Thema's:

- **Personeelsbeleid**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Guido Maertens, Afdelingshoofd Sociale Werkplaats De Sleutel Gent

Sociaal en coöperatief ondernemen: issues in financieel beleid en boekhouden

nieuw in 2008-2009

Cursussen in financieel beleid en boekhouden, maar ook het onderzoek ernaar, verlenen in de meeste gevallen bijna uitsluitend aandacht aan wat wel eens de "reguliere" economie wordt genoemd. Ook voor beleidsmakers, juristen, revisoren, consultants, etc., is de sociale economie op dit vlak vaak een blinde vlek. In dit college bespreken we, na een bondige inleiding op begrippen zoals sociale economie en coöperatief ondernemen, specifieke issues die op deze ondernemingen van toepassing zijn. Elementen zoals kapitaalstructuur, liquiditeit, resultaatsbepaling, het aantrekken van kapitaal, kredietbeoordeling, investeringsbeleid, *corporate governance* en de toepassing van IFRS-regels worden behandeld. Daarbij komen zowel inzichten uit theorie als praktijk aan bod. De bedoeling van dit college is om een breed en toegankelijk overzicht te geven omtrent deze issues en geldt als aanvulling voor klassieke curricula rond financieel beleid en boekhouden.

Thema's:

- **Financieel beleid en boekhouden**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Wim Van Opstal, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven / Cera Steunpunt Coöperatief Ondernemen

Sociale economie: een alternatief voor onze huidige economie?

nieuw in 2008-2009

De financiële (en economische) crisis is niet weg te branden uit de actualiteit. Of de huidige periode een keerpunt, dan wel slechts een korte rimpeling betekent in het 'succesverhaal' van de vrije markt, zullen we wellicht pas over enkele jaren weten. Werden de structuren veranderd? En zo ja, ten goede?

Over sociale economie zeggen we graag dat ze aantoonbaar dat een andere economie op korte termijn kan en op lange termijn moet. Daarom gaan we in deze gastles in op een sociale economie als alternatief voor het huidige neo-liberalisme die ons met de onzichtbare hand van de vrije markt naar deze crisis leidde.

Is een andere economische realiteit mogelijk? En welke bijdrage kan de sociale economie leveren?

Vanuit deze ideologische maar ook zeer concrete vragen kunnen verschillende thema's aan bod komen:

- Waarden van de sociale economie
- Alternatieve financiering en ethisch investeren
- Anders omgaan met eigenaarschap in een bedrijf, met de vergoeding van risicokapitaal
- Coöperatief ondernemen
- Anders besturen (de corporate governance heeft volledig gefaald)
- Transparantie (vertrouwen is hierop gebaseerd)
- De rol van de overheid

Een actualiteitsles die de sociale economie in een breder kader plaats.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Financieel beleid en boekhouden**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau

Sociale economie: een inleiding

De definities van sociale economie lopen uiteen: van een enge definitie in termen van inschakelings-economie (initiatieven gericht op de inschakeling van kansengroepen in de arbeidsmarkt) tot een zeer ruime definitie waaronder zowat alle economische initiatieven vallen die een maatschappelijke doelstelling realiseren of op een sociaal verantwoorde manier tot stand komen. In dit college wordt een definitie van sociale economie gepresenteerd in termen van de finaliteit van de economische activiteiten die worden opgezet. Finaliteit wordt daarbij gedefinieerd zowel in termen van doelstellingen (opdat-redenen voor het economisch handelen) als waarden (omdat-redenen voor het economisch handelen). Na een korte historische schets, waarin voorlopers van hedendaagse sociale economie-initiatieven worden gepresenteerd, zoomen we in op hedendaagse vormen en voorbeelden van sociale economie.

Thema's:

- **Algemeen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Caroline Gijssels**, Onderzoekster HIVA - KU Leuven
- **Eva Deraedt**, onderzoeker HIVA - KU Leuven

Sociale economie financieel bekeken

In deze gastles wordt een overzicht gegeven van de sociale economie, vanuit de invalshoek van het Vlaams Participatiefonds van de sociale economie. Als risicokapitaalverschaffer en solidaire financier is Trividend nauw betrokken bij tientallen sociale economie-ondernemingen.

Vanuit dit overzicht wordt ingegaan op thema's als:

- wat wordt bedoeld met sociale economie?
- waarom is sociale economie een menselijke economie, met oog voor sociale en economische waarden?
- welke economie willen we en wat hebben termen als duurzaamheid en MVO hiermee te maken?
- welke financiers en middelen zijn er voor de sociale economie?
- hoe gaat Trividend om met risico en kredietverschaffing?
- de managementrapporteringstool van Trividend voor haar klanten en voor de sector

Dit alles niet vanuit de theorie, maar doorspekt met praktijkvoorbeelden.

Thema's:

- **Financieel beleid en boekhouden**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgevers:

- **Bernard Fornville**, directeur Trividend
- **Les Verhamme**, kredietanaliste Trividend

Sociale economie in Afrika: verenigingen in de gezondheidszorgsector

in Nederlands en Frans

Sociale economie-organisaties en -verenigingen zijn vrij nieuwe actoren (sinds een tiental jaar) in de traditioneel gesloten gezondheidszorgsector in ontwikkelingslanden. Voorbeelden hiervan zijn gezondheidszorgmutualiteiten, AIDS-verenigingen en AIDS-*support groups*. In dit college geven we een inleidend overzicht en gaan we dieper in op enkele knelpunten zoals:

- de relatie tussen de overheid en deze verenigingen
- verenigingen als vertegenwoordigers van patiënten/zieken (standpunten van vraagzijde versus aanbodzijde)
- verenigingen als organisaties die specifieke en innoverende diensten aanbieden

Thema's:

- Noord-Zuid

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Bénédicte Fonteneau, Senior onderzoeker HIVA - KU Leuven

Sociale economie vanuit de ervaring bij fietsbedrijf Velo

In deze gastles bekijken we de sociale economie vanuit het praktijkvoorbeeld Velo, een fietsbedrijf uit Leuven en Aarschot. Velo is een sociaal en ecologisch fietsproject waar men terecht kan voor het huren, (zelf) herstellen of stallen van een fiets. Velo biedt ook een zinvolle opleiding en werkervaring aan jongeren (deeltijds onderwijs) en kansengroepen. Samen met de stad Leuven werkt Velo actief mee aan het bevorderen van de verkeersveiligheid in de stad en fietsdiefstal-preventie. Velo heeft ook filialen (fietspunten) in de stations van Leuven en Aarschot.

Vanuit de concrete praktijkervaring en doorspekt met voorbeelden kan ingegaan worden op:

- het sociale aspect en het beleid (visie);
- de werking van een bedrijf in de sociale economie;
- de diverse relaties tussen sociale economie en reguliere economie;
- de spanningsvelden tussen het sociale en het economische in sociale economie;
- nichewerking als uitdaging en opportuniteit;
- kansen en uitdagingen voor ethiek en spiritualiteit in sociale economie.

Thema's:

- Algemeen
- Organisatieontwikkeling en kwaliteit

Praktische afspraken:

Beamer

Lesgever:

Jos Vandikkelen, Directeur Velo

Sociale noodzaak en sociale kosten-batenanalyse van beschutte werkplaatsen

nieuw in 2008-2009

In dit college bespreken we de sociale noodzaak en de economische levensvatbaarheid van beschutte werkplaatsen. Vooreerst wordt nagegaan waarom en onder welke vorm de overheid dient tussen te komen in de integratie van de personen met een handicap. Op basis van theoretische inzichten omtrent rechtvaardigheid en sociale bescherming is ondersteuning van de arbeidsmarktparticipatie van personen met een handicap een vooruitstrevende vorm van overheids-optreden. In internationaal perspectief blijkt dat het beleid omtrent beschutte werkplaatsen in Vlaanderen ook een effectieve en efficiënte vorm van overheids-optreden is. Vervolgens wordt een klassieke kosten-baten analyse gemaakt van dit overheids-optreden. De vergelijking wordt gemaakt met de situatie dat beschutte werkplaatsen niet zouden bestaan. Kosten en baten worden geschetst voor de overheid, de doelgroepwerknemers, de valide werknemers, de onderneming en de rest van de samenleving. Onder bepaalde, redelijke, hypothesen tonen we aan dat de doelgroepwerknemers hun inkomenssituatie tot 40% konden verbeteren, terwijl de overheid dit met een subsidie die slechts de helft van deze verhoging bedraagt, kon realiseren, samen met de sector. Dit kan de vergelijking weerstaan met tal van andere gelijkaardige vormen van overheidssubsidie.

Thema's:

- Algemeen
- Organisatieontwikkeling en kwaliteit
- Personeelsbeleid

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Prof. Dr. Jozef Pacolet, onderzoeksleider HIVA - KU Leuven

Strategisch management: de social audit

Sociale auditing is een methodiek waarbij de maatschappelijke prestaties van een bedrijf in kaart worden gebracht. De maatschappelijke impact van een bedrijf wordt geëvalueerd, gerapporteerd en bijgestuurd in functie van de doelstellingen die op dit vlak worden geformuleerd, in samenwerking met de stakeholders van het bedrijf. Stakeholders zijn alle personen of groepen die een belang hebben in de onderneming, die er een invloed op kunnen uitoefenen of die er de invloed van ondergaan. Social audit helpt ondernemingen om op een doelgerichte manier werk te maken van hun maatschappelijke, bedrijfseconomische en/of ecologische doelstellingen en dit in samenspraak met haar voornaamste belanghebbenden.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau

> www.expertisepunt.be/node/175

Strategisch management in sociale werkplaats De Loods

Sociale werkplaats De Loods in Aalst wil tewerkstelling van kansengroepen combineren met een degelijke bedrijfswerking: tevreden klanten, tevreden werknemers. De Loods is erkend als sociale werkplaats, arbeidszorgproject, verkoper van hoeveproducten en bio-boerderij onder biogarantie.

In deze gastles wordt ingegaan op het nut en de aanpak van een strategisch planningsproces in een sociale werkplaats. Hoe verloopt dit proces, van bekendmaking en hersenstorm tot een afgewerkt plan met interne en externe doelstellingen?

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Jan Ghijselen, Algemeen directeur De Loods

Van droom naar realiteit: het nut van een ondernemingsplan

In deze gastles gaan we dieper in op het nut van een ondernemingsplan voor de opstart van een nieuwe onderneming. We behandelen de volgende vragen:

- waarom is een ondernemingsplan nodig (binnen de sociale economie)?
- wat houdt het ondernemingsplan in?
- welke stappen moet ik volgen om een ondernemingsplan te schrijven?
- wat zijn veel gemaakte fouten?
- waarom is een ondernemingsplan in SE van kapitaal belang en hoe werken wij dit uit?
- welke partners, middelen en stakeholders zijn er om dit plan haalbaar te maken?

Aan de hand van concrete voorbeelden uit de praktijkervaring van het adviesbureau zetten we de studenten zelf aan het werk.

Thema's:

- **Financieel beleid en boekhouden**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + Beamer + flip chart

Lesgevers:

Adviseurs van **Hefboom**, adviesbureau en solidaire financier in de sociale economie

Vennootschapsrecht: de Vennootschap met Sociaal Oogmerk

De Vennootschap met Sociaal Oogmerk is een vennootschapsvariante die kan geënt worden op de meeste traditionele vennootschapsvormen: cvba, nv, bvba, enz. Het is een technisch vernuftig en innovierend concept, dat een perfecte symbiose mogelijk maakt van commerciële activiteiten en de realisatie van interne en externe maatschappelijke doelstellingen. De mix van economische en maatschappelijke doelstellingen wordt verankerd in de statuten van de onderneming. Dit vormt de basis van een echt en doorgedreven MVO-beleid.

Thema's:

- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Peter Bosmans, Afgevaardigd bestuurder Febecoop adviesbureau

Verschillen en gelijkenissen tussen de 'harde' en de 'zachte' sector

De harde en de zachte sector zijn twee werelden op zich: een grote ICT-multinational en een kleine milieu-vzw vallen niet met elkaar te vergelijken.

Toch bestaan er een aantal verrassende gelijkenissen tussen deze twee uitersten, en ontdekken we tussen beide zijden van het spectrum een stevige waaier aan tussenvormen.

Hetzelfde geldt voor de verschillende andere breuklijnen - groot vs. klein, oud vs. jong, publiek vs. privaat. Aan de hand van concrete voorbeelden gaan we in dit collega dieper in op al deze verschillen en gelijkenissen.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Organisatieontwikkeling en kwaliteit**

Praktische afspraken:

Beamer

Lesgever:

Rik Oplichtenbergh, directeur De Kringwinkel Zuiderkempen

Welvaartsimplicaties van een alternatieve financieringsbasis van de sociale zekerheid

nieuw in 2008-2009

Om macro-economische tewerkstellingsobjectieven te halen, werden de laatste jaren meerdere voorstellen gedaan om de loonkost te doen dalen. Dit lijkt immers een wondermiddel: je doet de prijs van arbeid dalen, daardoor stijgt de vraag naar arbeid, omdat de nettoprijs (zonder belastingen) niet wordt aangetast door de maatregel volgt het aanbod gedeeltelijk, daardoor is er minder geld nodig om de sociale zekerheid te financieren, en betaalt de maatregel zichzelf terug.

Resultaat: we werken met zijn allen meer, aan een hoger nettoloon.

Maar hadden we in de micro-economie niet geleerd dat arbeid een kwaad is, eerder dan een goed? Wie is er uiteindelijk beter af met een verlaging van de loonkost? En wat als de maatregel zichzelf niet volledig terugverdient, en gedeeltelijk gefinancierd moet worden door de verhoging van een andere prijs (die van consumptiegoederen, bijvoorbeeld, door het verhogen van de BTW)?

Thema's:

- **Algemeen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Bart Capéau, Onderzoeker HIVA - KU Leuven

Werkloosheid en armoede

nieuw in 2008-2009

Werkloosheid is geen synoniem voor armoede. Niet alle armen zijn werkloos. Niet alle werklozen zijn arm.

Economische activeringspraktijken kunnen effectief zijn bij werkloosheidsbestrijding in de strikte zin, maar zijn niet voldoende bij de aanpak van de complexere problematiek van armoede en sociale uitsluiting. Werkloosheid of de moeilijkere toegang tot de formele arbeidsmarkt is slechts één van de kenmerken die aan armoede of sociale uitsluiting worden toegeschreven. Naast deze achtergestelde positie op de arbeidsmarkt zijn er nog meerdere aspecten van uitsluiting in zo goed als alle levenssferen. Aangezien armoede bestaat uit een uitsluiting op meerdere gebieden, moet er ook op meerdere gebieden geactiveerd worden. Er is naast economische activering ook nood aan sociale, culturele en politieke activering. Het verplichte karakter van de economische activering zou volgens de verhalen van mensen in armoede deze andere vormen van activering in het gedrang brengen.

Thema's:

- **Algemeen**
- **Gelijkheid van kansen**

Praktische afspraken:

PC + beamer

Lesgever:

Dr. Carmen Mathijssen, Cera programma coördinator
Armoede en Sociale Uitsluiting én vrijwillig
onderzoeksmidewerkster KULeuven Sociaal-Culturele
en Arbeidspedagogiek